

Utbildnings- och kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

2006-09-18

Dnr 2006:02176

Redovisning av uppdrag om en ny kursplan för svenskundervisning för invandrare (sfi)

Härmed redovisas uppdraget att utarbeta en ny kursplan för svenskundervisning för invandrare (sfi) m.m. (Dnr U2006/5220/SV 2006-07-13).

Sammanfattning

Sfi innefattar idag språkutbildning samt samhällsorientering. Läs- och skrivinläring, alfabetisering, sker dock inom ämnet Svenska som andraspråk i den grundläggande vuxenutbildningen. Uppdraget har gällt att ta fram en kursplan, som ger en mer kvalificerad språkutbildning, där läs- och skrivfärdigheter kan förvärfvas inom sfi-utbildningen. Samhällsinformation är även i fortsättningen en skyldighet för kommunerna, men eleverna kan och ska få kunskaper om Sverige också inom sfi. Det sker genom val av stoff och metoder, i samarbete mellan lärare och elever.

Utifrån uppdraget har Skolverket utarbetat det förslag till ny kursplan, som bifogas. I anslutning till kursplanen avser Skolverket att fastställa nya betygskriterier, vilka också bifogas.

Skolverket kommer även att utarbeta ett kommentarmaterial till den nya kursplanen.

Arbetet med att ta fram en ny kursplan har skett under stark tidspress, vilket inneburit att det har funnits mycket små möjligheter att knyta experter till arbetet och att förankra det. Breda expert- och referensgrupper är annars en viktig del i Skolverkets öppna arbetssätt och fungerar som en första implementering och förankring av kursplaner.

Det faktum att Skolverkets uppdrag att utvärdera den nuvarande kursplanen löpt nästan parallellt har inneburit att mycket få resultat därifrån har kunnat tas i beaktande.

Dnr 2006:02176

Utredning

Skolverket har utgått från den nuvarande kursplanen i sfi, men eftersom den nya kursplanen ska vara en mer kvalificerad språkutbildning har kursplanen på ett tydligare sätt än tidigare kopplats till de kursplaner i språk som finns inom övriga skolformer såväl när det gäller innehåll som form. Ett ytterligare skäl till den nya utformningen är att elever inom sfi, som även studerar inom andra skolformer, ska kunna känna igen sig i de olika styrdokumenterna.

I arbetet har Skolverket utgått från tillgänglig information. Samarbete med AMS inom ramen för Överenskommelse om utveckling av introduktionen för flyktingar och andra invandrare har också givit underlag för arbetet. Bland annat har Skolverket och AMS diskuterat behovet av kunskaper i svenska i förhållande till de krav på språkkunskaper som ställs på arbetsmarknaden och hur samarbetet ska kunna utvecklas i dessa frågor.

Av uppdraget till Skolverket framgår alltså att sfi först och främst ska vara en kvalificerad språkutbildning, men utbildningen ska även ge kunskaper om och förståelse för det svenska samhället. Lärarna har stor frihet att välja stoff och metoder, så att det blir en balans mellan de olika kraven. Det är en stor fördel för individen om språkundervisningen utgår från vardagslivet, och utbildningen i svenska kan med fördel kopplas till utbildning i yrkesspråk. Många elever har yrkeskunskaper och erfarenheter från hemlandet och att kunna redogöra för dessa och förstå hur de kan praktiseras och tillämpas i det svenska samhället gör att kunskaperna och erfarenheterna snabbare kan tas tillvara i arbetslivet. I det planerade kommentarmaterialet och i implementeringsarbetet kommer Skolverket att särskilt lyfta fram detta, eftersom det finns en oro hos många sfi-lärare att samhällsfrågorna varit tänkta att utgå helt.

Den nya kursplanen ska också ge personer som behöver det möjlighet att förvärva grundläggande läs- och skrivfärdigheter. Det ska kunna ske inom ramen för sfi, istället för som tidigare inom den grundläggande vuxenutbildningen. Under tiden som gått sedan den nuvarande kursplanen i sfi började gälla har alfabetiseringsfrågan utvecklats och i kursplanen syns det bl.a. i beskrivningen av målgruppen. Alfabetisering bör ske samtidigt med sfi – studierna och löpa under hela sfi – tiden, eftersom språkinläring är en process, där det måste finnas tid och utrymme för reflexion och för befästande av kunskaperna. Denna del av utbildningen är därför inte direkt kopplad till någon av kurserna A-D, utan är fristående och kan läsas så eller integrerad med någon av kurserna. Hur det ska ske för den enskilda personen ska skrivas fram i den individuella studieplanen, ett dokument som Skolverket i kursplanen betonar vikten av.

En annan fråga, som i likhet med individuella studieplaner lyfts fram tydligare i förslaget till ny kursplan, är den om uttalet. Ett bra uttal är mycket viktigt för den

Dnr 2006:02176

kommunikativa kompetensen, som i sin tur är tätt förknippad med den sociala kompetensen.

Förslaget till kursplan har varit ute på remiss. På grund av den mycket korta beredningstiden blev remisstiden endast två veckor. Det finns emellertid ett stort intresse och engagemang kring sfi-frågorna. Skolverket fick därför ändå synpunkter från flera olika håll, vilka beaktats i förslaget.

Skolverket planerar som nämnts ett kompletterande kommentarmaterial, som dels ska ge information om vilka förändringar som gäller sfi, dels förtydliga och konkretisera kursplanen. Erfarenheterna från motsvarande material för den grundläggande vuxenundervisningen har varit mycket goda och på ett positivt sätt kunnat stödja lärare och utbildningsanordnare i arbetet.

Per Thullberg
Generaldirektör

Suzanne Mehrens
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har även Marie-Hélène Ahnborg, Ann Carlson-Ericsson, Ragnar Eliasson, Lena Fischer, Ann-Charlotte Gunnarsson, Ingegärd Hilborn och Staffan Lundh deltagit.

Bilagor:
Bil. 1 Förslag till ny kursplan
Bil. 2 Förslag till betygskriterier (för kännedom)

Kursplan för svenskundervisning för invandrare, sfi

Språk öppnar fönster mot världen. Språket speglar skillnader och likheter mellan människor, deras personlighet, bakgrund och intressen. Svenskundervisning för invandrare, sfi, ger elever med annat modersmål än svenska möjlighet att lära sig och att utveckla ett funktionellt nytt språk. Där ingår även ett gott uttal, eftersom det är intimt förknippat med den kommunikativa och därmed också den sociala kompetensen. I uttal ingår även talets rytm och melodi. Att utveckla färdigheter i ett nytt språk ger självförtroende, trygghet i olika situationer och möjlighet att uttrycka den egna personligheten. Individens bakgrund och kulturella erfarenheter kommer till uttryck bland annat i hur språket används. Det är viktigt att skapa språkmedvetande och förståelse för hur språket kan användas i olika sammanhang. Undervisningen skall ge förutsättningar för en sådan språklig behärskning att eleven kan tillgodogöra sig sina studier och bli delaktig i samhälls- och arbetslivet. Undervisningen skall utveckla kunskap om hur man lär sig språk.

Svenskundervisning för invandrare är först och främst en kvalificerad språkutbildning, där kommunikation i vid bemärkelse är det centrala. Utbildningen skall utgå från enskilda elevers intressen, förutsättningar och behov. En bedömning av behoven görs i samarbete med eleven och dokumenteras i en individuell studieplan. Val av stoff för textstudier, samtal och diskussioner utgår från aktuell kursnivå och tar upp sådant som rör kunskaper om och förståelse för det omgivande samhället. Det skall råda en balans mellan språkutbildningen och de kunskaper om och förståelse av samhället som utbildningen också skall ge.

Utbildningen utgörs av tre olika studievägar, Sfi 1, Sfi 2 och Sfi 3, som riktar sig till personer med olika bakgrund, förutsättningar och mål. Studieväg 1 utgörs av kurserna A och B, studieväg 2 av kurserna B och C samt studieväg 3 av kurserna C och D. Varje studieväg består alltså av två kurser som tydliggör progressionen inom utbildningen. Eleven får därigenom möjlighet att planera sina studier med hjälp av mål som kan uppnås inom rimlig tid.

Två av kurserna finns alltså i mer än en studieväg. Beroende på studieväg kan var och en av dessa två kurser, kurs B och kurs C, vara antingen nybörjarkurs eller fortsättningskurs. Oavsett om kursen är nybörjarkurs eller fortsättningskurs är kursmålen desamma men kursen får helt olika utformning beroende på elevens kunskaper i svenska vid kursstarten och vald studieväg. Bedömningen av på vilken nivå en elev skall starta sina studier utgår från en värdering av hans eller hennes kunskaper, förutsättningar och vad som i övrigt kan ha betydelse för möjligheterna att nå målen. Trots möjligheten att avsluta sfi-utbildningen efter respektive kurs eller studieväg är intentionen att alla elever skall ges möjlighet att genomgå samtliga fyra kurser.

Läs- och skrivinlärning (alfabetisering) kan handla om att personer med ingen eller kort utbildning lär sig läsa och skriva. Att bli litterat i denna grundläggande bemärkelse tar lång tid. Läs- och skrivinlärning kan även gälla personer som är litterata och har ett skriftspråk i ett annat skriftsystem och som därför måste lära sig det latinska alfabetet för att sedan kunna läsa och skriva svenska. I det senare fallet kan lärprocessen se annorlunda ut. Läs- och skrivinlärningen knyts inte till någon av kurserna A – D, utan utgör en egen del, som kan läsas fristående eller kombineras med någon av kurserna. Det är alltså en process som kan pågå under hela sfi-tiden, för att färdigheterna ska hinna automatiseras. Läs- och skrivinlärningen kan ske även på elevens modersmål eller annat språk och bör även då kunna ske parallellt med undervisning i svenska.

Mål

Målet för undervisningen i svenskundervisning för invandrare är att eleven skall utveckla

- förmåga att läsa och skriva svenska,
- sin förmåga att tala, samtala, läsa, lyssna och förstå svenska i olika sammanhang,
- ett gott uttal,
- sin förmåga att använda relevanta hjälpmedel,
- sin förmåga att anpassa språket till olika mottagare och situationer,
- insikter i hur man lär sig språk och
- inlärnings- och kommunikationsstrategier för sin fortsatta språkutveckling.

Bedömning och betygsättning

Grund för bedömning

Inom den del av utbildningen, som gäller läs- och skrivinlärning (alfabetisering), sätts inte betyg. För kurserna A – D gäller att betyg sätts efter avslutad kurs. Bedömningen omfattar elevens kunskaper i enlighet med målen. Bedömningen utifrån betygsriterierna skall relateras till kursens nivå och innehåll samt till övriga bestämmelser i beskrivningen av respektive kurs.

Bedömningen i svenskundervisning för invandrare gäller

hur nyanserat, begripligt och varierat eleven uttrycker sig i tal och skrift,
hur väl eleven anpassar språket till mottagaren och situationen, förmågan att förstå både detaljer och helheter liksom att uppfatta nyanser i språket,
hur väl eleven följer grundläggande regler för språket, deltar i samtal och diskussioner och bemödar sig om att bli förstörd och
hur insiktsfullt eleven reflekterar över och analyserar olika sätt att lära sig svenska och sin förmåga att utveckla ett funktionellt svenskt språk.

Ämnets uppbyggnad

Svenskundervisning för invandrare består dels av en fristående del som gäller läs- och skrivinlärning (alfabetisering), dels av fyra kurser.

Läs- och skrivinlärning (alfabetisering)

Kurs A

Kurs B

Kurs C

Kurs D

Läs- och skrivinlärning (alfabetisering)

Denna del av utbildningen vänder sig till vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter eller som är litterata men inte behärskar det latinska alfabetet. Läs- och skrivinlärningen kan ske på svenska men får också ske på elevens modersmål eller annat språk.

Mål för undervisningen i den del av utbildningen som syftar till att ge grundläggande läs- och skrivfärdigheter

Eleven skall

- förstå hur skrift förmedlar budskap och hur språket är uppbyggt,
- kunna använda språket i olika sammanhang,
- kunna tillämpa de vanligaste reglerna för skriftspråket,
- kunna använda läsning och skrivning för att lära, förstå och uttrycka sig,
- bli medveten om hur man lär sig språk och
- utveckla några enkla strategier för läsning och skrivning med olika syften.

Kurs A

Kursen skall bidra till att utveckla elevens förmåga att kommunicera i tal samt att förstå och använda språket i olika sammanhang. I samband därmed behandlas språkliga frågor av olika slag. Texter och samtal utgår från elevens intressen, förutsättningar och behov. Kursen ger insikter i hur man lär sig språk och hur olika strategier för lärande kan användas, liksom vissa enkla hjälpmedel för lärande och kommunikation.

Mål efter avslutad kurs

Eleven skall

- kunna förstå skillnader mellan talat och skrivet språk,
- kunna kommunicera muntligt i enkla situationer,
- kunna förstå enkelt, talat språk,
- muntligt kunna beskriva egna kunskaper och erfarenheter på ett enkelt sätt,
- kunna tolka och använda några skriftliga budskap och
- vara medveten om hur man lär sig språk och kunna använda enkla hjälpmedel.

Kurs B

Kursen skall bidra till att eleven utvecklar sin förmåga att kommunicera i tal och skrift. Texter och samtal utgår från elevens intressen, förutsättningar och behov. Svenskt vardags-, samhälls- och arbetsliv kan utgöra utgångspunkter. Förmågan att beskriva och reflektera över det egna lärandet utvecklas, liksom förmågan att utnyttja enkla hjälpmedel.

Mål efter avslutad kurs

Eleven skall

- kunna kommunicera muntligt och skriftligt i vardagliga sammanhang,
- kunna förstå enkelt, talat språk och enkla texter,
- kunna beskriva egna kunskaper och erfarenheter och jämföra dem med intryck av liv i Sverige,
- kunna pröva och kommentera olika sätt att lära sig svenska och
- kunna använda enkla hjälpmedel för att lära och kommunicera.

Kurs C

Kursen skall bidra till att utveckla elevens kunskaper i svenska såväl i tal som i skrift. Texter och samtal utgår från elevens intressen, förutsättningar och behov. Även förmågan att göra jämförelser ingår. Svenskt vardags-, samhälls- och arbetsliv och jämförelser med andra länder kan utgöra utgångspunkter. Reflexion kring och planering av de egna studierna utgör en viktig del.

Mål efter avslutad kurs

Eleven skall

- kunna kommunicera muntligt och skriftligt i olika situationer, som är relevanta för eleven,
- kunna förstå tal i olika situationer och texter av olika slag,
- kunna beskriva egna kunskaper om och erfarenheter av språk, arbetsliv och kulturer och jämföra med olika förhållanden i Sverige,
- kunna använda olika strategier för att lära sig svenska, kunna planera sitt lärande och därvid använda hjälpmedel.

Kurs D

Kursen skall bidra till att utveckla och fördjupa elevens kunskaper i svenska ytterligare. Texter och samtal utgår från elevens intressen, förutsättningar och behov. Svenskt vardags-, samhälls- och arbetsliv och jämförelser med andra länder utgör utgångspunkter. Kursen ger sådana språkliga kunskaper att eleven kan anpassa språket till mottagare och situation och använda språket på ett relativt säkert sätt. Eleven använder medvetet olika strategier för fortsatt lärande.

Mål efter avslutad kurs

Eleven skall

- kunna uttrycka sig relativt säkert.
- kunna kommunicera muntligt och skriftligt i olika situationer i vardags-, samhälls- och arbetsliv, som är relevanta för eleven.
- kunna jämföra egna och andras erfarenheter av språk, kulturer, samhälls- och arbetsliv i Sverige och något annat land.
- kunna läsa, kommentera och samtala kring texter av olika slag och
- kunna använda olika strategier för att lära sig svenska, kunna planera sitt fortsatta lärande och använda relevanta hjälpmedel.

Övergångsbestämmelser för ny kursplan för svenskundervisning för invandrare (sfi)

Denna förordning skall kungöras i Statens Skolverks författningssamling (SKOLFS). Förordningen träder i kraft två veckor efter den dag då förordningen enligt uppgift på den utkom från trycket i SKOLFS. Förordningen skall tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 januari 2007. Förordningen får även tillämpas på utbildning som påbörjats före den 1 januari 2007.

Genom denna förordning upphävs förordning om kursplan för svenskundervisning för invandrare (SKOLFS 1994:28). Den upphävda förordningen får dock tillämpas på utbildning som påbörjats före den 1 januari 2007.

Betygskriterier för svenskundervisning för invandrare (sfi)

Betygskriterier för kurs A

Kriterier för betyget Godkänt

- Eleven följer med visst stöd en enkel, muntlig instruktion.
- Eleven deltar och gör sig förstådd i enkla samtal om vardagliga och välbekanta ämnen.
- Eleven berättar muntligt, begripligt och med visst sammanhang, om ett bekant ämne.
- Eleven hanterar några vardagliga situationer där skrift förekommer.
- Eleven ger exempel på hur den egna språkinläringen går till.
- Eleven använder enkla hjälpmedel för att lära och kommunicera.

Kriterier för betyget Väl Godkänt

- Eleven följer självständigt en enkel, muntlig instruktion.
- Eleven deltar och gör sig förstådd i samtal om vardagliga och välbekanta ämnen.
- Eleven berättar muntligt, begripligt och med sammanhang, om ett bekant ämne.

Betygskriterier för kurs B

Kriterier för betyget Godkänt

- Eleven återger huvudinnehållet i sammanhängande, tydligt tal om ett bekant ämne.
- Eleven berättar och informerar muntligt och tydligt om något som är välbekant.
- Eleven återger information i vardagliga texter på ett begripligt sätt.
- Eleven deltar i olika typer av samtal i för eleven vardagliga sammanhang.
- Eleven kommunicerar i skrift, till exempel genom att skriva enkla meddelanden.

- Eleven kommenterar det egna lärandet.

Kriterier för betyget Väl Godkänt

- Eleven uppfattar och återger innehållet i tal om ett bekant ämne.
- Eleven berättar tydligt och med vissa nyanser om ett bekant ämne.
- Eleven deltar aktivt i olika typer av samtal.
- Eleven kommunicerar i skrift, genom att till exempel utforma en beskrivning.

Betygskriterier för kurs C

Kriterier för betyget Godkänt

- Eleven uppfattar och återger det väsentliga i tydligt tal om ett bekant ämne.
- Eleven uttrycker sig muntligt och skriftligt, sammanhängande och begripligt, för att förmedla erfarenheter och åsikter eller beskriva något i vardags-, studie- eller arbetssituationer.
- Eleven läser och tolkar vanligt förekommande information och instruktioner i skriftlig form samt grafiska bilder, diagram och tabeller.
- Eleven läser och kommenterar enkla, vardagliga, berättande eller beskrivande texter samt någon skönlitterär text.
- Eleven reflekterar över det egna sättet att lära sig svenska, och beskriver några strategier som underlättar den fortsatta språkinläringen.
- Eleven använder relevanta hjälpmedel.

Kriterier för betyget Väl Godkänt

- Eleven återger innehållet, med vissa nyanser, i sammanhängande, tydligt tal om ett bekant ämne.
- Eleven uttrycker sig muntligt och skriftligt, sammanhängande, begripligt och med viss variation, för att förmedla erfarenheter och åsikter eller beskriva något i vardags-, studie- eller arbetssituationer.
- Eleven läser och kommenterar vardagliga, berättande eller beskrivande texter samt några skönlitterära texter.
- Eleven använder olika strategier och hjälpmedel för att överbrygga språkliga problem.

Betygskriterier för kurs D

Kriterier för betyget Godkänt

- Eleven förstår och återger innehåll i tal och texter av olika slag.
- Eleven deltar aktivt i samtal och diskussioner om vardags-, arbets- och samhällsliv.
- Eleven uttrycker sig tydligt och begripligt och med viss språklig variation i sammanhängande tal och skrift, och uttrycker därvid personliga synpunkter och åsikter.
- Eleven läser och tillgodogör sig olika slags texter, och reflekterar över innehåll och syfte.
- Eleven gör jämförelser mellan egna och andras erfarenheter av språk, kultur, samhälls- och arbetsliv.
- Eleven diskuterar sina inlärningsstrategier och val av hjälpmedel.

Kriterier för betyget Väl Godkänt

- Eleven förstår och återger innehåll i tal och texter om ämnen, som även kan vara delvis obekanta.
- Eleven deltar aktivt i samtal och diskussioner om vardags-, arbets- och samhällsliv och kan argumentera för sina synpunkter.
- Eleven läser och tillgodogör sig olika slags texter, reflekterar över innehåll och syfte och formulerar egna iakttagelser.